

DATE CU PRIVIRE LA NOUL SISTEM DE DECORAȚII AL ROMÂNIEI

Florice! Marinescu

Datorită suzeranității otomane, România își va putea forma propriul sistem de decorații relativ târziu, în ultimul sfert al veacului trecut, practic după câștigarea independenței, aceasta deoarece la începuturile existenței statale, în secolele XIV–XV, prin apartenența principatelor românești la spațiul politic și cultural ortodox, unde instituția ordinelor cavalierești era respinsă, ele nu au adoptat această formă de răsplătire a elitei nobiliare (boierești) de apropiere a acesteia față de persoana suveranului (domnitorului).

În mod normal, decorațiile românești vor avea drept model pe cele ale statelor cu o mai veche tradiție și practică în acest domeniu. Astfel, primele medalii instituite oficial și legal de statul român în 1872 și 1876 vor fi “inspirate” de cele existente în lumea germană, firește mult mai cunoscute domnitorului Carol I¹. Se profila, astfel, adoptarea și de către țara noastră a unui sistem de distincții specifice lumii germane și, mai larg, lumii anglo-saxone.

Instituirea la 10 mai 1877 a Ordinului “*Steaua României*”, ca simbol al independenței proclamate în ceasurile anterioare, “împinge” decorațiile românești spre sistemul latin; faptul este firesc, având în vedere că proiectatul “*Ordin al Unirii*” pe care dorea să-l instituie domnitorul Cuza în 1864 și a cărui formă de bază și organizare este preluat de “*Steaua României*” – avusese drept model Ordinul “*Legiunii de Onoare*” franceze, iar Constituția adoptată în 1866 era puternic inspirată din cea belgiană. Cu un sistem constituțional și legislativ de tip francez, cu un prim ordin național ierarhizat și organizat (parțial) după modelul francez, România își “construiește” în ultimele două decenii ale secolului trecut un sistem de decorații de tip latin, specific nu numai Franței, Belgiei sau Italiei ci și a majorității statelor independente care se creaseră în sud-estul Europei (Grecia, Serbia, Muntenegru) precum și majorității statelor latino-americane sau a unora din Orientul Apropiat sau Îndepărtat.

Crearea, în 1906, a ordinului “*Carol I*”, ordin ce nu avea decât gradele mari, de la comandor la colan și un număr foarte restrâns de membri (80), chiar dacă nu se înscrie cu totul în sistemul de tip francez “pur”, era în concordanță cu situația existentă și în alte state care adoptaseră tot acest sistem de distincții² și, oricum, se încadra în practica uzitată de toate celelalte țări cu sisteme anglo-saxone de decorare.

Instituirea, în timpul Primului război mondial, a unor ordine militare de război (“*Mihai Viteazul*” și “*Crucea Regina Maria*”) organizate pe câte trei clase, precum și utilizarea însemnelor “de război” pentru unele decorații deja existente (Ordinele “*Steaua României*” și “*Coroana României*”, medalia “*Bărbăție și Credință*”), a însemnat o “detașare”, atât față de modelul francez, cât și de cel anglo-saxon. Se poate afirma că, pentru decorațiile conferite pentru fapte de arme pe

¹ “*Semnul onorific pentru ofițeri*” cu 18 sau 25 de ani de serviciu cât și medalia “*Bene Merenti*”, care răsplăteau meritele în domeniul culturii, erau distincții instituite în principatul Hohenzollern, de tatăl domnitorului, Carol-Anton (“*Semnul onorific pentru ofițeri*” cu 25 de ani de serviciu în 1849, iar medalia “*Bene Merenti*”, pentru merite culturale și științifice, în 1857). Dar semne onorifice pentru ofițeri existau în aproape toate statele germane (Anhalt, Baden, Bavaria, Braunschweig, Hanovra, Hessa, Mecklenburg-Schwerin, Nassau, Oldenburg, Prusia, Reuss, Saxonia, ș.a. cele mai vechi datând din 1825), precum și în Imperiul Austriei, în ducatul Modenei, în regatul Italiei, etc. Și medalia pentru cultură și știință era la fel de răspândită, cea mai veche fiind instituită de regele Wilhelm al IV-lea al Hanovrei, în 1831, exemplu urmat la scurtă vreme de Austria (1835), Danemarca (1837, “*Pro Meritis*”), iar între 1865-1875 de numeroase alte state (Bavaria - 1865, Baden - 1866, Anhalt - 1875 “*Bene Merentibus*”, în Saxonia - 1875, ș.a.).

² În regatul Italiei funcționa în continuare vechiul ordin al “*Bunei Vestiri*” (“*Ordine supremo dell’Annunziata*”); Muntenegru! avea ordinul “*Danilo I*”, Serbia, ordinul “*Sf. Lazăr*”, toate cu un singur grad și rezervate numai unui mic număr de persoane aparținând familiilor domnitoare sau unor înalte personalități.

câmpul de luptă, România și-a stabilit un sistem propriu în anii Primului război mondial, chiar dacă, așa cum era firesc, unele din distincțiile sale erau influențate, sau chiar comune, cu cele folosite de alte țări și, în special, în cele aliate.

În timpul domniei regelui Carol al II-lea, un mare amator de decorații și uniforme pompoase, numărul decorațiilor românești a crescut în mod spectaculos, s-au schimbat ierarhiile și, în ceea ce privește organizarea internă a distincțiilor, s-a creat un amalgam între cele de tip francez și cele de tip anglo-saxon. Ca urmare a acestei situații, în 1940 sistemul românesc de decorații era mai apropiat de cel existent în Marea Britanie sau țările scandinave, decât cel din Franța, Belgia sau Italia, cu care se asemănase până în 1930.

Mareșalul Antonescu va renunța în iunie 1941, la sistemul decorațiilor de război legiferat în decembrie 1938 și va reveni, în mare, la cel stabilit prin cutumă și lege în 1916-1917, restabilind o continuitate normală și binevenită.

Timp de șapte decenii, din 1877 până în 1947, România s-a integrat, și din punct de vedere al răsplătirii și onorării cetățenilor săi sau ai altor state, normelor și formelor uzitate în mai toate țările lumii³.

Odată cu prăbușirea țarismului în Rusia, puterea sovietică desființează și toate distincțiile – ordine, cruci, medalii – existente sub Romanovi. Ca și iacobinii, în timpul revoluției franceze, comuniștii nu consideră necesară, la început, existența nici unei forme exterioare de răsplătire a unor fapte deosebite, considerând că este suficiență "conștiința revoluționară". Experiența practică din timpul războiului civil a arătat cât sunt de necesare, totuși, distincțiile și începând de pe la mijlocul deceniului al treilea, Uniunea Sovietică începe să-și creeze un sistem de decorații propriu⁴. Dacă până în 1945, acest sistem a fost propriu numai U.R.S.S.⁵, după ocuparea unor

³ Foarte puține țări suverane nu foloseau decorații la acea dată. În Europa, singurul stat care nu avea decorații era Elveția, la care se poate adăuga și Turcia care, după proclamarea republicii laice de către Kemal Attaturk, desființează ordinele și medalile existente sub Imperiul Otoman; noile decorații turcești nu vor reapare decât după 1970.

⁴ Prima distincție sovietică este ordinul "*Steagul Roșu*", creat la sfârșitul anului 1918 care, până se instituționalizează, în 1924, este acordat sub diferite forme unui număr redus de persoane pentru activitate revoluționară și fapte de arme. Dar abia după instituirea, în 1928, a ordinului "*Steagul Roșu al Muncii*" și, în 1930, a ordinelor "*Lenin*" și "*Steaua Roșie*", se poate vorbi de constituirea unui sistem sovietic de decorații. Acest sistem se va amplifica în deceniul următor și, mai ales, în anii celui de-al Doilea război mondial, ajungându-se la o adevărată "inflație" de ordine și, mai ales, de medalii.

Sistemul sovietic diferea esențial de ceea ce exista în restul lumii, ca decorații. Astfel, primele ordine sovietice, cele instituite înainte de 1941, nu aveau clase și nu aveau număr limitat de acordare, astfel că o persoană putea fi decorată de 2-3 ori cu același însemn. Majoritatea noilor ordine militare ("*Suvorov*", "*Kutuzov*", "*Ușakov*", "*Nahimov*", "*Războiul de Apărare*") au, însă, între 2 și 5 clase, chiar dacă unele ordine militare foarte înalte ("*Victoria*", "*Alexander Nevski*") rămân să aibă o singură clasă, cu posibilitatea de a fi acordată de mai multe ori.

Nu numai denumirile și organizarea internă a ordinelor sovietice este total diferită de cea uzitată până atunci în restul lumii ci și forma lor. Se poate constata nu numai o eliminare totală a oricărei forme de cruce – fapt uzitat și de către statele musulmane – ci și eliminarea unui simbol sau animal heraldic folosite în simbolistica curentă și care aveau, toate, o anumită semnificație cunoscută și acceptată. Se introduc noi simboluri cu valoare heraldică, chiar dacă acestea nu au nimic comun cu regulile folosite în știința blazonului clasic (secera și ciocanul încrucișate, steaua roșie în 5 colțuri, steagul roșu fluturând, ș.a.).

Ceea ce contribuia și mai mult la totala diferențiere a sistemului de distincții sovietice față de toate celelalte era utilizarea, în ierarhie, a unor "titluri". Începând din 1938-1939, cele mai înalte distincții sovietice, având întâietate asupra ordinelor erau "titlurile" de "*Erou al URSS*" și "*Erou al Muncii Socialiste*", care aveau ca însemn, o "medalie de aur" în forma unei stele cu 5 colțuri. Pe lângă acestea – care reprezentau cele mai importante decorații ale Uniunii Sovietice – erau o serie întreagă de alte titluri, ierarhizate pe mai multe paliere: "*emerit*", "al poporului" sau "*fruntaș*" (de exemplu "*artist emerit*", "*artist al poporului*", ș.a.m.d.), titlurile având ca formă vizibilă, un fel de insignă care se purta la rever.

Spre deosebire de imensa majoritate a distincțiilor din lume, în care actul acordării reprezenta doar un mijloc de a onora o persoană, ordinele și titlurile sovietice dădeau posesorilor o serie de avantaje materiale, ceea ce le făcea foarte căutate și apreciate într-o societate în care nivelul de trai general era extrem de scăzut.

Toate aspectele enumerate mai sus, ca și altele, făceau din sistemul sovietic de distincții unul cu totul aparte, care, în afara faptului că majoritatea ordinelor și medalilor se purtau tot pe partea stângă a pieptului, nu aveau nimic în comun cu decorațiile celorlalte state.

⁵ Singura excepție era Republica Populară Mongolă care, cu toată titulatura și independența oficială, funcționa ca o republică componentă a URSS. Aici erau în uz, cu forme ușor schimbate, aceleași ordine și titluri ca și-n Uniunea Sovietică, "*Erou al Republicii Populare Mongole*", "*Erou al Muncii*", ordinele "*Steagul Roșu al Muncii*", "*Steagul Roșu de Luptă*", ș.a.

state est europene de Armata Roșie și crearea regimurilor "democrat-populare", el a fost impus și în acestea și, în decursul celor două decenii următoare, s-a răspândit și în alte state din Asia, Africa și America Latină⁶.

Imediat după ce Regele Mihai I este obligat să abdice, la 30 decembrie 1947, toate decorațiile statului român sunt abrogate și începând din 1948, se instituie noile distincții. Multe din acestea – și printre cele mai importante – vor fi simple "replici" ale decorațiilor U.R.S.S., cu titlatură identică și forme similare. De la jumătatea deceniului al șaptelea are loc o oarecare modificare a decorațiilor Republicii Socialiste România în sensul că, pentru unele deja existente, se renunță la forma inițială⁷ și se caută un design nou, mai nelegat de tipologia sovietică. De asemenea, se face un pas spre modul tradițional de prindere a însemnelor, renunțându-se la plierea pentagonală a panglicilor – modă specific rusească, preluată de sovietici – dar rămâne prinderea pe suport metalic a panglicii dreptunghiulare.

Chiar dacă, formal, unele decorații își modifică forma devenind mai puțin dependente de modele sovietice inițiale, pe ansamblu, sistemul distincțiilor românești de până în 1989 rămâne strâns indisolubil de cel sovietic.

Tocmai această preluare integrală a sistemului sovietic de distincții, fără menținerea nici unui element tradițional românesc, cum a fost cazul în Cehoslovacia și Polonia, a făcut ca după prăbușirea dictaturii comuniste să se pună problema renunțării la tot sistemul și nu la o simplă modificare a lui. În esență, abolirea sistemului comunist în varianta sa ceaușistă, era normal să ducă la schimbarea tuturor elementelor simbolice care l-au caracterizat și care au fost impuse României, în detrimentul simbolurilor sale tradiționale, uzitate până în 1947. Din păcate, însă, societatea românească a fost mult mai preocupată de alte lucruri și a dat mult mai puțină importanță simbolurilor, inclusiv decorațiilor.

În legislatura 1992-1996 s-a constituit o Comisie specială a Camerei Deputaților pentru elaborarea unui nou sistem de decorații. Această comisie a finalizat în vara anului 1996 o propunere legislativă, care nu rezolva în mod judicios, după opinia mea, o serie întreagă de probleme. Faptul era oarecum firesc deoarece **phaleristica** – disciplina științifică ce se ocupă de această categorie de obiecte – este practic necunoscută la noi în țară, iar imensa majoritate a cetățenilor, dacă știe ceva din acest domeniu, știe despre distincțiile cu care a venit în contact în ultimele patru-cinci decenii, adică cele de tip sovietic sau inspirate din acestea.

O primă problemă a sistemului propus atunci era amalgamarea unor decorații tradiționale, cu altele din deceniile cinci-șapte la care se adăugau o serie de distincții nou uzitate până în 1947, create; rezulta un sistem hibrid, lipsit de claritate și coerență.

Altă problemă – care pentru o țară cu resurse bugetare limitate nu este lipsită de importanță – era numărul prea mare de distincții preconizate a se institui. Costurile confecționării tuturor însemnelor, ridica serioase probleme financiare.

Preluând din caracteristicile unor decorații ale epocii "socialiste", se prevăzuseră importante scutiri de impozite pentru persoanele decorate, cu toate ordinele și medaliile. În acest fel, pe de o parte bugetul statului era serios afectat și, pe de altă parte, decorațiile nu se acordau pentru a onora pe cei care au adus servicii țării ci pentru a-i recompensa material. Se perpetua astfel confuzia între elementul simbolic, de cinstire și onoare a unei persoane, căreia i se conferă un

⁶ Ar fi de remarcat modul diferit în care decorațiile de tip sovietic au fost "adoptate" de către diferite state. Astfel, atât Cehoslovacia cât și Polonia, și-au menținut principalele și cele mai uzuale ordine și distincții militare instituite în perioada de guvernare "burgheză" – "Leul Alb", "Leul Alb pentru Vitejie", "Jan Žižka", "Crucea de război 1939" și respectiv "Polonia Restituită", "Virtuti Militare", "Crucea Grünwald" – la acestea adăugându-se decorațiile de tip sovietic, dintre care unele se vor plasa ierarhic, înaintea celor vechi. Pentru restul țărilor, de la Bulgaria, China, Coreea de Nord, până la România și Ungaria, vor fi abrogate toate vechile distincții și se vor realiza sisteme de decorații de tip sovietic "adaptate" specificului național; Albania se găsește oarecum într-o situație intermediară, în sensul că, în cadrul sistemului de tip sovietic, păstrează denumirea – nu și forma – principalei decorații anterioare, ordinul Skanderbeg.

⁷ De exemplu, forma de bază inițială a ordinului "Steaua R.P.R." era o stea în 5 colțuri, emailată roșu, simbol tipic sovietic; "Steaua Republicii Socialiste România" devine o stea circulară, cu 10 grupe de raze, aurită, având adăugat în funcție de clasă, un inel cu imitații de pietre prețioase în jurul medalionului central pe care era stema țării.

însemn reprezentând o câtimă din suveranitatea națională, și acordarea unui obiect care aducea cu sine reduceri de impozit, uneori substanțiale, dar care tocmai de aceea erau dorite, ne mai fiind privite ca onorante. Într-o societate încă foarte traumatizantă, fără valori morale clare, acordarea decorațiilor nu ar mai fi ținut cont de valoarea reală a meritelor ci s-ar fi transformat într-o acordare de avantaje materiale, care ar fi subminat însăși existența sistemului.

Aceste observații precum și numeroase alte "detalii", doar aparent nesemnificative, au determinat necesitatea îmbunătățirii proiectului de lege privind sistemul de decorații al României. În acest scop, în primăvara lui 1997 se constituie în cadrul Camerei Deputaților o nouă Comisie specială menită să îmbunătățească propunerile legislative privind decorațiile românești⁸.

Pornindu-se de la explicarea noțiunilor de bază ale *phaleristicii* și de la stabilirea în paralel, a unor principii pe baza cărora să se clădească sistemul legislativ, Comisia a stabilit că pentru realizarea într-un termen cât mai scurt a cadrului legal necesar, să se propună pentru început o lege cadru și după votarea acesteia de către Parlament, să se voteze legile și regulamentele pentru fiecare decorație în parte. Se conta că până la votarea cadrului legislativ general de ambele Camere, Comisia să poată elabora proiectele pentru toate distincțiile prevăzute a se institui.

Poate că este bine să se precizeze, de la început, că toate proiectele de lege elaborate în cadrul Comisiei Speciale au fost votate în unanimitate de reprezentanții tuturor formațiunilor politice; se poate afirma cu deplin temei că, lucrând în cunoștință de cauză, parlamentarii partidelor aflate la guvernare sau în opoziție au optat permanent pentru aceleași principii, corespunzătoare celor uzitate în țările Europei Occidentale, spre care tindem să ne îndreptăm și să ne integrăm.

S-a avut în vedere revenirea la un sistem similar celui abrogat în 1948, sistem care era perfect compatibil cu cel din țările Uniunii Europene. S-a căutat ca decorațiile să respecte denumirile, forma de bază și organizarea ierarhică a distincțiilor românești tradiționale, bineînțeles adaptate noilor realități sociale ale țării. S-a stabilit ca ordinele – parțial și medaliile – să fie confecționate din metal prețios, pentru ca însemnele să aibă o valoare proprie, conformă simbolului de onoare pe care-l conferă, dar ca ele să nu aducă alte beneficii materiale directe.

S-a făcut o ierarhizare internă clară și uniformă pentru toate decorațiile. Astfel, ordinele naționale, în număr de trei ("*Steaua României*", "*Serviciul Credincios*", "*Pentru Merit*") sunt organizate pe câte 5 grade (Mare Cruce, Mare Ofițer, Comandor, Ofițer, Cavaler), cu excepția "*Stelei României*", care primește și gradul superior de Colan, rezervat în special șefilor de stat străini, pe când ordinele pe domenii de activitate să aibă numai 4 grade, aceleași cu excepția Marii Cruci. Cel mai vechi ordin românesc, "*Steaua României*", revine în fruntea ierarhiei, surmontând "*Serviciul Credincios*" și "*Pentru Merit*", ordine creată de Carol al II-lea și plasate de acesta, din această cauză, în partea superioară a ierarhiei. Cu excepția "*Stelei României*", în calitate de cel mai important ordin național, toate celelalte au atașate și câte o medalie cu același nume, organizate fiecare pe câte trei clase. Ca o excepție, pentru ordinul "*Meritul Sportiv*" s-a optat pentru organizarea pe trei clase, pentru a se crea o similitudine cu ierarhia de pe podiumul de premiere al sportivilor.

Ordinele și medaliile, atât cele naționale, cât și cele pe domenii de activitate, se pot conferi cetățenilor români sau străini pentru faptele și meritele lor individuale.

Pentru împlinirea unui număr de ani de serviciu, anumite categorii socio-profesionale (parlamentari, militari, funcționari publici), primesc un semn onorific specific.

⁸ Titlatura acesteia era: "*Comisia specială pentru elaborarea unor proiecte legislative cu privire la decorațiile și titlurile de onoare românești*". S-a optat pentru o componență restrânsă, de numai 5 parlamentari, considerându-se a fi mai eficientă. Din Comisia Specială au făcut parte deputații: Gheorghe Rădulescu (PNȚCD) – președinte, George Cristea (PNȚCD), Mihai Vilcu (PDSR), Șerban Rădulescu – Zoner (PNL) și Mihai Drecin (PUNR); după plecarea lui G. Cristea din grupul parlamentar PNȚCD, locul lui în comisie a fost luat de Gheorghe Badea. Ca specialiști în domeniu, din comisie au făcut parte: Floricel Marinescu, Maria Dogaru, Dan Berindei, Tiberiu Velter, Ioan Scafeș, și pentru realizarea grafică pe calculator a proiectelor de decorații, Sorin Manea. Pe toată durata mandatului din 1997 până în 2000, au lucrat numai Floricel Marinescu și Sorin Manea.

Încă de la începutul discuțiilor în Comisie privind principiile care trebuie să stea la baza noului sistem de distincții, după ce toată lumea a fost de acord ca decorațiile să fie onorifice, iar ordinele și medaliile să se confere pentru meritele individuale, reprezentanți ai M.Ap.N. au susținut cu tărie necesitatea menținerii ordinului și medaliei „*Meritul Militar*” instituit în 1954, care acorda scutiri de impozite celor decorați. Situația era dificilă deoarece în 1995, prin art.10 și 11 din Legea 80 privind statutul cadrelor militare, se prevedeau, atât conferirea în continuare a distincției respective, cât și importante reduceri din impozitul pe venit sau sporuri a cuaniului pensiei, în funcție de clasa decorației. Atât conducerea respectivului minister cât și Președinția României au susținut că un drept material legiferat cu mai puțin de doi ani în urmă nu poate fi abrogat, fără a produce grave perturbări în sistemul de apărare națională. În cele din urmă, s-a ajuns la un compromis și s-au convenit două lucruri esențiale, astfel că nici principiile legii privind sistemul național de decorații să nu fie modificate în esența lor, dar și cadrele militare să-și poată primi în continuare drepturile bănești. Decorațiile conferite militarilor pentru 15, 20, 25 de ani de activitate în armată rămân la categoria de „*Semne Onorifice*”, cu specificarea expresă că acestea se instituie în locul vechiului ordin „*Meritul Militar*”, iar ofițerii, maiștrii militari și subofițerii decorați cu semne onorifice beneficiază de prevederile Legii nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare. Prin acest compromis structurarea decorațiilor românești – ordine, cruci și medalii naționale, ordine și medalii pe domenii de activitate și semne onorifice, ultimele conferite unor anumite categorii în funcție de numărul de ani serviți – își păstra logica; în același timp beneficiile materiale ale cadrelor militare nu erau lezate, fără ca acestea să fie nominalizate efectiv în lege, unde se făcea referire doar la drepturile din statutul cadrelor militare.

Chiar dacă se schimba forma decorației⁹, menținerea titlaturii de „ordin” pentru decorația „*Meritul Militar*”, cu avantajele materiale aferente, ar fi bulversat întregul sistem de decorații din două motive. Primul era cel conform căruia ordinele și medaliile se conferă pentru meritele individuale și nu pentru „vechime în muncă”. Al doilea motiv era că se crea o situație absurdă: cel mai mic „ordin” din ierarhie (decorațiile acordate pentru numărul de ani serviți sunt inferioare celor care se dau pentru merite) aducea beneficii materiale, pe când cele din fruntea ierarhiei, nu.

Mentalitatea indusă publicului timp de patru decenii, aceea că acordarea unei decorații nu este făcută pentru a onora o persoană ci pentru ca aceasta să poată căpăta unele avantaje materiale, precum și menținerea acestor avantaje pentru militari, a generat o situație dificilă deoarece exact în perioada în care exista și lucra o Comisie Specială a Camerei Deputaților, care avea menirea de a definitiva sistemul de decorații al țării, două ministere, al Justiției și al Învățământului, prin două legi specifice și-au creat ordine și medalii proprii, bineînțeles prevăzute cu importante reduceri de impozite pe venit. Fără îndoială că, în crearea acestei situații paradoxale, o importantă „vină” a avut-o Biroul Permanent al Camerei Deputaților din acea perioadă; în mod normal, din moment ce acest organism de conducere și coordonare a activității Camerei desemnase o Comisie Specială care să elaboreze legislația specifică pentru decorații, orice lege care, explicit, prevedea instituirea unor distincții, ar fi trebuit să fie trimisă spre consultare și avizare inclusiv acestei comisii, fapt care nu s-a întâmplat. Drept pentru care, legile au fost votate în forma prezentată de inițiatori cu destul de multă grabă, astfel că obiecțiile ridicate de unii dintre deputați, membrii ai Comisiei Speciale, la Legea nr. 142/1997, nu au fost luate în seamă¹⁰.

⁹ În 1989, ordinul „*Meritul Militar*” instituit într-un moment de puternică sovietizare a țării (1954) rămăsese printre puținele decorații uzuale conferite care nu își modificase, după 1966, forma. Rămăsese în continuare o stea în 5 colțuri emailată roșu, care avea aplicată pe centru stema Republicii Socialiste România (în locul celei a R.P.R., de până la schimbarea titlaturii țării).

¹⁰ O situație particulară a fost în cazul discutării modificărilor cerute de ministrul justiției, Valeriu Stoica, la legea pentru organizare judecătorească (viitoarea Lege nr. 142). Înaintea începerii discuțiilor în plen, domnul Valeriu Stoica i-a spus domnului Gh. Răzescu, președintele Comisiei Speciale, că a auzit de obiecțiile formulate de această comisie, dar că-l roagă să nu le formuleze în timpul ședinței, deoarece orice discuție poate duce la prelungirea dezbaterilor astfel

Dincolo de aspectul economic al respectivelor legi, care veneau în contradicție cu unul din principiile de bază ale sistemului național de decorații, s-a arătat că, pentru justiție, existența unei decorații specifice (*"Meritul Judiciar"*) intră în contradicție cu principiul constituțional care specifica justiția ca fiind una din *puterile* statului. Ori, era inacceptabil ca, reprezentanții uneia dintre cele trei puteri ale statului de drept pentru activitatea specifică în acest domeniu să primească o decorație ierarhic inferioară față de un ordin național. Arătam că în nici o țară europeană, cu tradiții solide în domeniul decorațiilor, nu există o distincție specifică pentru juriști, aceștia primind direct ordine naționale¹¹.

În ceea ce privește decorațiile prevăzute în Legea privind Statutul personalului didactic¹² s-a arătat ministrului învățământului că, în Legea privind sistemul național de decorații al României, există prevăzut un ordin și o medalie pentru personalul care lucrează în învățământul de toate gradele și se detaliau obiecțiile Comisiei Speciale Parlamentare, care apreciau ca inoportune distincțiile din respectiva lege¹³. Înțelegându-se justetea observațiilor formulate, Ministerul Învățământului (ulterior al Educației Naționale) a acceptat să nu treacă la realizarea practică a celor trei decorații specificate în Legea nr. 34/1997 până la promulgarea legislației specifice pentru decorațiile naționale și să se conformeze, apoi, acesteia.

Într-un timp relativ scurt, de numai două luni, a fost elaborat și definitivat proiectul de lege privind sistemul național de decorații al României sperându-se ca el să poată fi luat în discuție înaintea încheierii sesiunii legislative din vara anului 1997. Predat Biroului Permanent al Camerei – totuși – relativ târziu (sfârșitul lunii mai 1997), proiectul nu a mai fost luat în discuție

incât, respectiva lege, foarte importantă pentru reforma justiției și bunul ei mers, nu ar fi putut fi finalizată și votată până la începerea vacanței parlamentare.

Domnul ministru Stoica l-a asigurat pe domnul Rizescu că, în mamnă, odată legea votată, rm va avea nici o obiecție pentru ca articolele referitoare la decorațiile Ordinului și Medaliei propuse de minister, să fie modificate în sensul dorit de Comisie. La redeschiderea lucrărilor, domnul ministru Stoica nici nu a mai vrut să audă de o posibilă modificare a legii prin modificarea ordinului și medaliei *"Meritul Judiciar"* și a avantajelor materiale pe care acestea le dădeau și pe care le justifica prin necesitatea asigurării unui nivel mai înalt al veniturilor magistraților, pentru a diminua tentația corupției. Înțelegând argumentul economic al ministrului justiției, am făcut o serie de propuneri concrete, în diferite variante, pentru ca magistrații să poată beneficia de relativ, importante sume suplimentare, față de salariul lor, fără ca acești bani să fie legați de acordarea unei decorații.

¹¹ Deoarece Legea nr. 142/1997, prevedea acordarea claselor medaliei și ordinului *"Meritul Judiciar"* din 5 în 5 ani, distincția avea de fapt regimul unui însemn onorific.

¹² Conform art. 112 al legii respective, erau prevăzute următoarele decorații:

- ordinul *"Spiru Haret"*, clasele Comandor, Cavaler și Ofițer, care se putea acorda personalului didactic din învățământul preuniversitar;
- ordinul *"Alma Mater"*, clasele Comandor, Cavaler și Ofițer, care se putea acorda personalului didactic și de cercetare din învățământul superior;
- medalia *"Membru de onoare al corpului didactic"*, care se putea acorda cadrelor didactice pensionabile.

¹³ Principalele obiecții ale Comisiei Speciale se refereau la următoarele aspecte:

- în economia generală a decorațiilor prevăzute a exista în sistemul național românesc, nu sunt ordine și medalii care să se acorde unor subcategorii de activități din domeniile specifice și în consecință o asemenea împărțire pentru învățământ nu se încadrează în organica sistemului;
- numărul de distincții a făcut obiectul a numeroase discuții ajungându-se la un consens în sensul acoperirii, pe de-o parte, cu decorații specifice, a tuturor marilor categorii de merite, iar, pe de altă parte, negrevarea bugetului statului cu confecționarea a prea multor tipuri de decorații. Cu alte cuvinte, s-a căutat realizarea unui echilibru între nevoia pe care o are statul de a răsplăti persoanele care s-au distins în diferite categorii de activități, fără a se crea o *"inflație"* atât în ceea ce privește tipurile de distincții cât și numărul care se poate conferi dintr-o anumită decorație;
- Pentru decorațiile acordate pe domeniu de activitate s-a optat pentru titlatura de *"Meritul..."* și denumirea domeniului. În plus utilizarea numelor unor personalități pentru decorații este uzitată în cazul unor suverani considerați a avea merite deosebite sau a numelui unor sfinți; nici în tradiția românească, nici a celorlalte state *"nesocialiste"*, nu s-au folosit alte nume de persoane pentru desemnarea unor distincții;
- La același gen de activitate, la merite egale, nu se pot face deosebiri ierarhice între persoane decorate cât timp sunt în activitate, atunci conferindu-li-se un ordin, și cele decorate când persoanele sunt pensionabile, moment în care primesc doar o medalie;
- Ierarhia propusă pentru ordine, pe trei grade, nu este conformă cu cea utilizată pentru decorațiile pe domenii de activitate, prevăzute a avea patru grade. În plus, nici ordinea gradelor nu este conformă cu cea standard, utilizată de toate statele; gradul de cavaler (pentru ordinele organizate pe mai multe grade) este întotdeauna cel mai mic și nu cel de ofițer, așa cum este prevăzut în Legea nr. 34/1997.

până la vacanța parlamentară, mai ales că între timp apăruseră unele "probleme" care au trebuit să fie rezolvate, adică diferendele cu cele două ministere amintite mai sus.

Datorită lentorii procesului legislativ dar și a opoziției – de principiu – a ministrului justiției, legea privind sistemul național de decorații al României a fost votată de Camera Deputaților abia la sfârșitul lunii decembrie 1997. Forma adoptată, a fost în principiu, cea elaborată de Comisia Specială, micile modificări aduse în dezbaterile parlamentare referindu-se, îndeosebi, la unele formulări utilizate.

Conform textului adoptat, sistemul de decorații românesc cuprindea trei mari componente:

A) Decorații naționale

B) Decorații pe domenii de activitate

C) Semne onorifice

În categoria A), pe lângă ordinele "*Steaua României*", "*Serviciul Credincios*", "*Pentru Merit*", precum și medaliile "*Crucea Serviciul Credincios*", "*Medalia Serviciul Credincios*", "*Medalia Pentru Merit*", au mai fost incluse și trei "cruci comemorative": a "*Rezistenței Anticomuniste*", a "*Revoluției Anticomuniste din Decembrie 1989*", precum și "*Crucea Comemorativă a celui de-al doilea Război Mondial 1941-1945*", instituită în 1994 care, în noua organizare, crește ca importanță ierarhică.

Decorațiile categoriei B) se subîmpart în: a) ordine și medalii civile și b) ordine și medalii militare, ultimele putând fi "de pace" sau "de război".

Decorațiile civile, ierarhic egale la grade egale sunt: ordinele și medaliile "*Meritul Agricol*", "*Meritul Cultural*", "*Meritul Industrial și Comercial*", "*Meritul pentru Învățăământ*", "*Meritul Sanitar*", "*Meritul Sportiv*".

Ordinele și medaliile militare de pace specifice pentru fiecare categorie de forțe (terestre, aeriene și navale), sunt: "*Virtutea Militară*", "*Virtutea Aeronautică*", "*Virtutea Maritimă*", la acestea adăugându-se medalia "*Bărbăție și Credință*".

Pe timp de război, principala decorație care se poate conferi ofițerilor este Ordinul "*Mihai Viteazul*", iar subofițerilor și trupeii medalia "*Virtutea Militară*".

În categoria C) sunt prevăzute două semne onorifice pentru civili: "*Vulturul României*", care se conferă parlamentarilor și "*Răsplata Muncii în Serviciul Public*", care se conferă funcționarilor publici pentru 20, 25, 30 de ani de activitate și două pentru militari, ofițeri și subofițeri, care au 15, 20, 25 de ani de activitate în armată.

Legea prevede succesiunea ierarhică a decorațiilor precum și drepturile onorifice ale persoanelor decorate. Cetățenii români, persoane civile, decorate cu ordine naționale, în funcție de distincție și de gradul acesteia, erau asimilați (ca onoruri), cu diferite grade militare, pornind de la sublocotenent pentru gradul de cavaler al Ordinului "*Pentru Merit*", mergând până la general de armată pentru gradul de Colan al Ordinului "*Steaua României*".

Fiecare ordin are prevăzută o sărbătoare proprie, o zi a sa care, cu excepția ordinelor militare care sunt legate de câte o sărbătoare religioasă, este data primei instituirii a decorației, prilej cu care ministerele tutelare, sau, pentru ordinele naționale, Președintele României organizează o recepție pentru cei decorați.

Conform legii, toate problemele legate de administrarea decorațiilor este încredințată unei Cancelarii a Ordinelor care se creează pe lângă Președinție, care este condusă de un Cancelar al Ordinelor cu rang de Consilier de Stat¹⁴.

¹⁴ Instituția Cancelariei Ordinelor a luat naștere în România pe 10 mai 1877, odată cu crearea primului ordin românesc. Din 1877 până în 1947, Cancelaria a funcționat în cadrul Ministerului Afacerilor Externe, ministrul respectiv fiind și Cancelarul Ordinelor. Acordarea acestei funcții celei de-a doua persoane – ca importanță – din executiv, practică curentă de altfel și în alte monarhii constituționale, dorea să sublinieze importanța simbolică pe care o au ordinele naționale, ca piese reprezentative a suveranității de stat. Primul Cancelar al Ordinelor a fost, în 1877, Mihail Kogălniceanu, iar ultimul, până în toamna lui 1947, George Tătărăscu. După înlocuirea lui Tătărăscu, ca ministru al afacerilor externe, cu Ana Pauker, aceasta nu a preluat, efectiv, conducerea Cancelariei Ordinelor. Guvernul Groza, spera și credea ca Regele Mihai să nu se mai întoarcă de la Londra, unde se afla cu ocazia căsătoriei principesei

Legea prevedea că toate "detaliile", de la formă până la număr de membrii, mod de purtare, ș.a.m.d., vor fi dezvoltate, pentru fiecare decorație în parte, printr-o lege și un regulament special. Acestea trebuiau dezbătute și votate de Parlament după ce Legea – cadru, privind sistemul de decorații va fi votată și de către Senat.

La sfârșitul anului 1997, când legea privind sistemul național de decorații a fost votată de Camera Deputaților, Comisia Specială avea deja pregătite pentru a fi supuse plenului, legislația privind toate decorațiile naționale precum și câteva din cele pe domenii de activitate. Se aprecia că, în cele câteva luni până la votarea și de către Senat a acestei legi, Comisia va putea finaliza toate (sau aproape toate) legile și regulamentele, astfel ca ele să poată fi luate în dezbatere de Camere încă înaintea sfârșitului sesiunii din vara lui 1998.

Ajunsa la Senat, Legea privind sistemul de decorații al României a fost trimisă inițial la Comisia pentru Drepturile Omului (!?) care, după ce a "studiat-o", constatând că nu este de competența sa, a propus Biroului Permanent ca ea să fie trimisă pentru avizul de fond Comisiei pentru Apărare, Ordine Publică și Siguranță Națională, desigur, nici aceasta nefiind comisia care ar fi trebuit să avizeze de fond.

Cu toate demersurile personale sau oficiale ale Camerei Deputaților legea a fost "blocată" la Senat un an și jumătate și, în lipsa acesteia, nici reglementările specifice fiecărei decorații nu au putut fi votate măcar de deputați. În aceste condiții, când România era lipsită de peste 8 ani de orice semn distinctiv adecvat noilor cerințe, pentru a se putea face față tot mai numeroaselor nevoi legate de relațiile protocolare cu alte state, Guvernul condus de Radu Vasile a decis emiterea unei Ordonanțe de Urgență (nr.11/1998) prin care a fost instituit Ordinul "*Steaua României*"¹⁵. Neconsultându-se cu factorii legal responsabili pentru elaborarea legislației specifice, guvernul, în respectiva Ordonanță, va prelua o serie întreagă de articole din Legea privind sistemul național de decorații, așa cum a fost ea votată de Cameră, pe altele le va modifica într-un sens care vor altera principiile sistemului, ca atare fiind inadmisibile din punctul de vedere al specialiștilor și al deputaților și pentru însemnul ordinului, vor propune o formă hibridă¹⁶. Încercările făcute ca respectiva Ordonanță să fie votată de urgență în Parlament cu schimbările care se impuneau, astfel ca însemnele decorației să nu apuce a fi confecționate în forma stipulată, nu au avut succes. Textul nu va fi modificat decât în primăvara anului următor, fiind publicat ca atare în Monitorul Oficial nr. 200 din 10 mai 1997, la exact 122 de ani de la prima instituire a Ordinului "*Steaua României*".

Deoarece, pentru un timp, România, nu ar fi dispus decât de o singură decorație, cea mai înaltă avută în vedere, s-a decis limitarea posibilităților de decernare a acesteia pentru cetățeni

---

Elisabeta, astfel ca schimbarea formei de stat să se poată face fără probleme. Ca atare, nimic din ceea ce ținea de prerogativele constituționale ale suveranului și în primul rând decorațiile, nu mai trebuiau uzitate, ultimele decrete de decorare datând din vara anului 1947.

Deși M.A.E. a dorit perpetuarea acestei tradiții, Comisia specială a decis ca structura Cancelariei Ordinilor să funcționeze pe lângă Președintele României. S-a considerat că, dacă sub monarhie, era firesc ca un astfel de compartiment să se găsească atașat unui minister, ministrul răspunzând în fața legii de toate problemele legate de decorații, situația se pune altfel într-un regim republican, unde, prin lege, există o structură administrativă care îl ajută pe Președintele României la împlinirea atribuțiilor care îi revin. Din octombrie 1988, funcția de Cancelar al Ordinilor a fost deținută de Floricel Marinescu, iar din ianuarie 2001, de Gheorghe Angelescu.

¹⁵ Despre intenția de a iniția instituirea respectivului ordin printr-o Ordonanță de Urgență, membrii Comisiei Speciale au aflat încă cu câteva luni înainte, inițiativa aparținând primului ministru Victor Ciorbea, cu puțin timp înainte de demisia sa. Printr-o adresă oficială, Comisia Specială a Camerei Deputaților a solicitat Secretariatului General al Guvernului o copie a acestei propuneri pentru a o analiza, și eventual, a face anumite observații. La respectiva solicitare oficială în scris nu s-a primit nici un răspuns. Față de această situație, am luat legătura cu domnul Radu Stroe, Secretarul General al Guvernului, iar aceasta m-a asigurat că nu avem motive de îngrijorare după recenta schimbare a premierului, ne mai punându-se problema unei Ordonanțe de Urgență pe această temă.

¹⁶ Pentru forma generală a ordinului s-a optat a fi cea a modelului 1932, când Carol al II-lea a înlăturat razele dintre brațele crucii - adică exact a elementului care justifica numele de "stea" - și le-a înlocuit cu 4 acvile heraldice cu zborul desfăcut. În același timp, deviza ordinului, "IN FIDE SALUS", stabilită în 1877 și rămasă neschimbată până în 1947, a fost înlocuită cu cea a "Ordinului Unirii", neînstituit pe vremea lui Cuza, "GENERE ET CORDE FRATRES", deviză care și pierduse semnificația deja în 1877 și care, în noile condiții, era total inoportună.

români la maximum 10 persoane până în momentul când va fi legiferat sistemul. S-a apreciat că fără existența și a altor decorații, inferior ierarhic și care au un număr mai mare de purtători, solicitările de decorare nu ar fi avut nici cum să fie onorate și, mai ales, nu ar fi existat posibilitatea unor departajări mai fine a meritelor. În același timp, Parlamentul înlocuind formularea de "înstituire" cu cea de "reînstituire", s-a decis ca toți cei care au fost decorați cu Ordinul "*Steaua României*" cu însemne civile sau militare de pace până în 1947, sunt în continuare cavaleri ai acestui ordin și capătă, automat, un grad în plus față de cel deținut¹⁷.

Trebuie spus că, descrierea și proiectul grafic al Ordinului "*Steaua României*" aprobat de Comisia Specială și de toți parlamentarii, avea la bază modelul inițial (1877), dar existența unui stoc de peste 1000 de însemne confecționate în 1998 a "obligat", practic, Parlamentul să accepte modificarea doar a medalionului cu deviza, nu a întregului însemn; statul român nu era în situația financiară care să-i permită topirea decorațiilor existente și plata confecționării altora.

Lipsa sistemului de decorații în integralitatea sa sau măcar a acestora de categorie națională, făcea ca, practic, românii să nu poată beneficia în continuare de distincții; de asemenea existau dificultăți, la schimburile protocolare de decorații efectuate cu ocazia unor vizite oficiale sau de stat, la conferirea unor ordine sau medalii persoanelor cu funcții mici, pentru care și gradul de cavaler al "*Stelei României*" era prea mare. Fără îndoială, însă, ceea ce era supărător, era lipsa posibilității de răsplătire onorifică a propriilor cetățeni, mai ales că o bună parte din presă comenta nefavorabil decernarea de decorații numai străinilor¹⁸. Față de această situație Guvernul a încercat în vara lui 1999, să obțină aprobarea Parlamentului pentru ca, în vacanța forului legislativ, printre domeniile în care era abilitat să emită ordonanțe, să se numere și cele legate de decorații. Efectiv, se dorea atât legiferarea sistemului legislativ de decorații, la acea dată încă în dezbaterile Senatului, cât și crearea, într-o primă urgență, măcar a decorațiilor de categorie națională. Deputații (plictisiți probabil de obstrucționarea legii în Senat) au votat pentru abilitarea Guvernului, dar senatorii s-au opus, astfel că încercarea de deblocare forțată a eșuat. Din păcate, și după votarea - cu mare întârziere - a Legii privind sistemul național de decorații, evidenta imposibilitate de a vota în legislatura 1996-2000, a legilor specifice pentru fiecare distincție, Guvernul a recurs tot la metoda Ordonanțelor de Urgență pentru decorațiile de categorie națională, singura din această categorie care nu a fost instituită fiind "*Crucea Comemorativă a Revoluției Anticomuniste din Decembrie 1989*"¹⁹.

¹⁷ Specificarea privind însemnele de "pace" ale ordinului, era necesară deoarece doar acestea au fost cele care se înscriseră în limitele numerice prevăzute de lege. Atât "*Steaua României*", cât și "*Coroana României*" conferite pe timp de război, cu însemnele specifice, nu au avut limită de conferire nici în 1916-1919, nici în 1941-1945, în ambele războaie numărul celor decorați pentru fapte de arme depășind cam de 10 ori numărul total de membrii prevăzuți pentru fiecare ordin. Legal existau registre separate pentru ordine conferite "normal" pe timp de pace și cele decernate în război, câștigarea, pentru fapte de arme, a unui sau două grade la Ordinul "*Steaua României*" cu spade nu însemna că persoana respectivă a intrat în rândul cavalerilor "normali" și că, pentru eventuale merite civile ulterioare este decorat cu gradul imediat superior celui deja avut. Începând din anii următori primului război mondial, decorațiile cu însemne de "război" aduceau posesorilor o serie de drepturi și avantaje materiale, la care cei decorați pe timp de pace nu puteau aspira.

¹⁸ Trebuie subliniat rolul negativ pe care l-a avut mass-media, în general, și presa scrisă în special, în privința unei corecte reflectări a importanței decorațiilor și a semnificației pe care acestea o au. Lipsa unor minime cunoștințe asupra domeniului - de multe ori grefată de o incultură generală - s-a combinat cu lipsa de profesionalism (un adevărat gazetar, când își propune să trateze un anumit subiect, care nu-i este prea bine cunoscut, încearcă să se documenteze, ori în cazul nostru, nici măcar cele câteva pagini ale Legii 77/1999 nu erau cunoscute). Astfel, pe de o parte președintele Emil Constantinescu era acuzat că decorează prea mult (dă decorații "la tot cartierul" sau "cu căruța"), pe de altă parte era acuzat că decorează numai străini, nu și români. Sigur, materialele în cauză aveau un caracter net politic, omițându-se că dincolo de simpatiile sau antipatiile față de persoana care ocupă la un moment dat funcția de Președinte al României, decorațiile sunt acordate în numele Statului Român și reprezintă, simbolic, România și a denigra, fără nici un temei, gestul de acordare a unei decorații, înseamnă a nu respecta însuși Statul.

¹⁹ Decorația nu a putut fi instituită din cauza divergențelor între inițiatorul oficial, Ministerul Culturii, Ministerul Apărării Naționale și Ministerul de Interne, divergențe legate de paragraful prin care decorația nu putea fi acordată persoanelor care, în decembrie 1989, erau cadre sau militari în termen în cadrul M.Ap.N., M.I. și Securității. Cele două ministere constatau respectiva prevedere, socotind-o discriminatorie, apreciind că toți cetățenii pot beneficia - conform Constituției - fără restricții, de decorații. Aprecierile erau nefondate din două motive: 1. Referirea la textul

În mod normal, ordinele și medaliile de categorie **națională** sunt destinate a răsplăti cele mai importante merite, cele care depășesc sfera de interes a unui anumit domeniu. Din această cauză, cele trei ordine – *“Steaua României”*, *“Serviciul Credincios”*, *“Pentru Merit”* – se conferă, de regulă, numai persoanelor cu studii superioare²⁰ în timp ce persoanelor fără studii superioare le sunt rezervate crucea și medalia *Serviciul Credincios* și medalia *Pentru Merit*²¹. Pentru decorațiile civile pe domenii de activitate în reglementările pregătite de Comisia Specială, atât ordinele cât și medaliile pot fi conferite atât persoanelor cu studii cât și persoanelor fără studii superioare, apreciindu-se că talentul cât și meritele într-un anumit domeniu, nu sunt neapărat legate de nivelul studiilor²².

Pe lângă decorațiile de categorie națională prin Ordonanța Guvernului a fost reinstituit și Semnul Onorific *“În Serviciul Armatei”*²³ care înlocuia ordinul și medalia *“Meritul Militar”*, creat în 1954. Spre deosebire de situația existentă până în 1947, când exista un semn onorific pentru ofițerii cu 25 sau 40 de ani serviți în armată²⁴ și o medalie pentru subofițerii cu 15 și 20 de ani de activitate²⁵, s-a luptat pentru uniformizarea titulaturii de “semn onorific” pentru toți cei care primeau o distincție pentru numărul de ani serviți în domeniul respectiv. În același timp pentru a nu se crea discrepanțe în răsplătirea cadrelor militare, s-a optat pentru menținerea numărului de ani (15, 20, 25) pentru care se acorda medalia și ordinul *“Meritul Militar”* și care corespundea parțial, și pentru cei prevăzuți cu decorațiile de până în 1947. Prioritatea care s-a dat la legalizarea acestor distincții, avea în vedere, pe de-o parte, aspectul material, respectiv menținerea drepturilor bănești ale cadrelor militare care se pensionează, prevăzute la *“Meritul Militar”* și, pe de altă parte, faptul că practic, toți ofițerii și subofițerii care au deja o vechime în structurile militare capătă distincția și deci, vor avea măcar o baretă de decorație pe care să o poată purta la uniformă²⁶.

Fără îndoială că, la ora actuală, sistemul de decorații românesc este “șchiop”, neavând legiferate uecât distincțiile naționale și semnele onorifice pentru structurile militare. Inexistența decorațiilor pe domenii de activitate ierarhic mai mici și ale căror ordine și medalii pot fi acordate fără discriminare de studii, a creat numeroase probleme cu ocazia primei promoții de decernare la finele anului 2000. Datorită numărului limitat al fiecărui grad și a numeroaselor solicitări de

constituțional este neconcludentă; nu dreptul general de a primi o decorație este incriminat, ci pe cel al unei anumite decorații, ori, prin Legea 29/2000, există create distincții care se dau exclusiv unor anumite categorii socio-profesionale și pentru merite în anumite domenii specifice. Militarii au propriile lor decorații, pe care nu le pot obține decât cei care lucrează și au merite în acest domeniu și nimeni nu consideră acest fapt o discriminare. 2. Respectiva Cruce Comemorativă este destinată celor care au acționat, din proprie inițiativă, la mișcările îndreptate împotriva regimului dictatorial ceaușist; militarii, indiferent din ce structuri făceau parte (M.Ap.N., Miliția și Securitatea), au acționat la ordin, fie ca element de represiune, până în 22 decembrie la orele prânzului, fie apoi în sprijinul forțelor populare. Dacă unui militar au avut merite deosebite începând cu seara zilei de 22 decembrie, este normal ca aceste fapte să fie răsplătite cu decorațiile specific militare – care exact pentru aceasta au fost create – și pe care manifestanții civili nu le pot căpăta.

²⁰ Conform art.5 din O.G. nr. 105 și 104 pentru reinstituirea *“Serviciului Credincios”* și *“Pentru Merit”*, precum și a art. 1 din Regulamentul celor două ordine, publicate în Monitorul Oficial nr. 319 și 320 din 7 iulie 2000; pentru *“Steaua României”* nu există o prevedere expresă în acest sens în Legea nr. 77/1999, dar ea se subînțelege având în vedere că este o distincție superioară celorlalte două ordine și este imposibil ca restricțiile impuse unor ordine naționale inferioare să nu fie aplicate și ordinului superior.

²¹ Conform art.1 din Regulamentele Crucii și Medaliei Naționale *“Serviciul Credincios”* și a Medaliei Naționale *“Pentru Merit”*, în Monitoarele Oficiale nr. 319 și 320 din 7 iulie 2000.

²² La decorațiile militare, ordinele sunt rezervate ofițerilor și personalului civil cu studii superioare iar medaliile, maiștrilor militari, subofițerilor și trupei, precum și personalului civil fără studii superioare.

²³ Ordonanțele nr. 104 și 105 din 31 august 2000, publicate în Monitorul Oficial nr. 436 din 3 septembrie 2000.

²⁴ Sistemul onorific al ofițerilor pentru XVII și XXV de ani serviți în armată este cea mai veche distincție românească legal instituită, în 1872; din 1892, respectivul semn onorific se acorda numai pentru 25 de ani. În 1930 se instituie un nou semn onorific, cel pentru 40 de ani, conferit atât ofițerilor care aveau respectiva vechime cât și drapelurilor unităților înființate cu peste patru decenii în urmă.

²⁵ Medalia *“Răsplata Serviciului Militar”* pentru 15 și 20 de ani de serviciu al subofițerilor a fost creată în 1913.

²⁶ Față de ofițerii altor armate cu care sunt în contact, ofițerii noștri se simțeau puși într-o situație inferioară, ei neavând pe pieptul uniformei nici o baretă de decorație spre deosebire de toți ceilalți care, de la un anumit nivel, purtau cel puțin trei-patru barete.

decorare, a fost foarte greu să se facă întotdeauna o corelare extrem de corectă între meritele individuale ale fiecărei persoane și posibilitatea de a i se acorda distincția corespunzătoare. Existența tuturor ordinelor și medaliilor prevăzute în Legea nr. 29/2000 ar fi permis, pe de o parte, o mai corectă evaluare a meritelor persoanelor propuse și, pe de altă parte, o "lărgire" substanțială a categoriei celor decorați, eliminându-se, probabil, multe din omisiunile (și greșelile) - îmi permit să spun inerente - unei operațiuni de amploarea și complexitatea celei legate de prima promoție de decorare cu vechile ordine, reînstituite.

Rămâne în sarcina actualului Parlament completarea legislației privind decorațiile românești cu toate distincțiile prevăzute în Legea nr. 29/2000 în cel mai scurt timp posibil, astfel încât sumele, deloc mici, necesare confecționării lor să poată fi prevăzute în bugetul viitor și, din 2002, întregul sistem de decorații să fie funcțional.

Remarks on the New Award System of Romania (Abstract)

Two important facts have influenced the historical development of the Romanian state awards: 1st, the social inner organization of both Moldavia and Wallachia, in which things like orders and medals were regarded as curiosities, rather than political ruling instruments; 2nd, the international "status" of the two Romanian countries, which were until 1877 under Ottoman authority. Thus, it is not without importance to see that the 10th of May 1877 was the moment in which the state independence was proclaimed, but also the occasion for the first Romanian order to be established by an act of the Parliament. It is true that this first order - the "Star of Romania" - was not the first award to be conferred by the prince of Romania, even before 1877. In order to recognize the merits of a military long service, and those significant contributions in the artistic fields, Prince Charles of Hohenzollern - Sigmaringen had introduced here some typical German minor awards. 1877th "Star of Romania" was adopted as an equivalent of the French "Legion of Honor", the badge being that of an unrealised order imagined by the Prince Alexander J. Cuza. Other awards were after instituted, the system resulted being a fully functional French type one. After World War I, Romania had a personalized hierarchy of awards (including war distinctions), soon modified by King Charles II with new British and Scandinavian "fashioned" orders and medals.

After 1947, the new communist régime declared all the royal awards obsolete, replacing them by a soviet system inspired by our powerful eastern neighbour - the URSS - system that was already in use in other soviet countries. Those "*sui generis*" orders and medals, which were very particular by their appearance, legal treatment and social significance, remained in use until the important change of 1989.

Between 1992-1996 and then 1996-2000, a special parliamentary committee functioned, in order to re-establish a newly democratic system of awards. Its activity has as the principle result the establishing of the Awards Act, the Law 29 of 2000. Still in use, it stipulates three national orders (the "Star of Romania" become again the first order, which contains now the rank of a Collar), three military orders (with a peace branch and a war branch), six civil orders, three honorary signs and so on (all the orders have the corresponding medals). There are no more financial benefits, because all the orders, crosses and medals are purely honorary. Lots of changes were made to those re-established awards, but at the present day the system - though well described by the Law 29 of 2000 - cannot well function because of the fact that there are still some awards not in use (not being yet established by particular enactments).

Serviciul Credincios

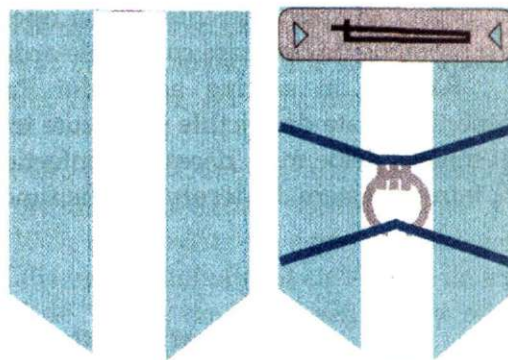
Cavaler

Civili

Avers

Revers

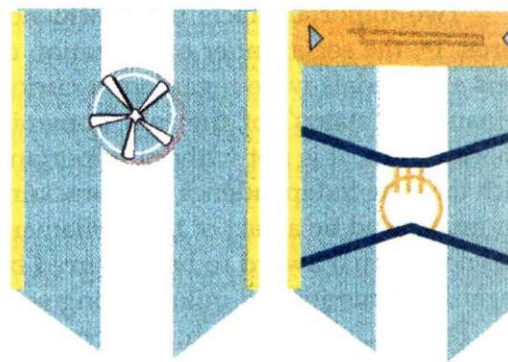
Ofițer

Militari

Avers

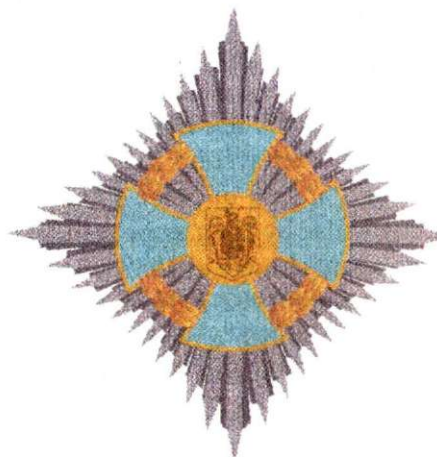
Revers

Comandor

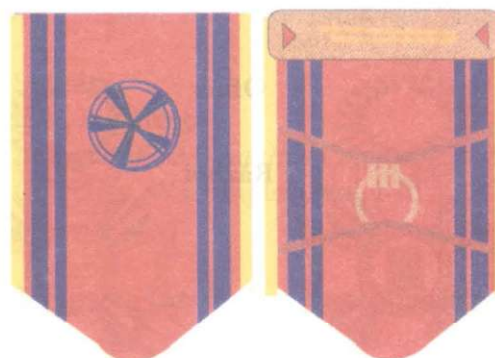
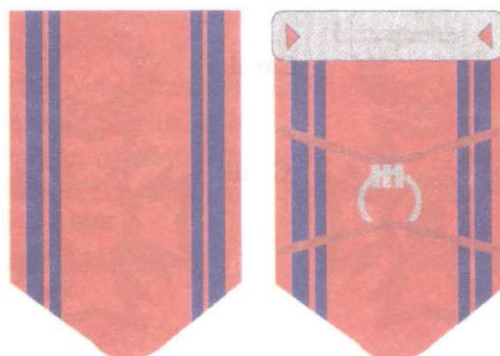
Civili

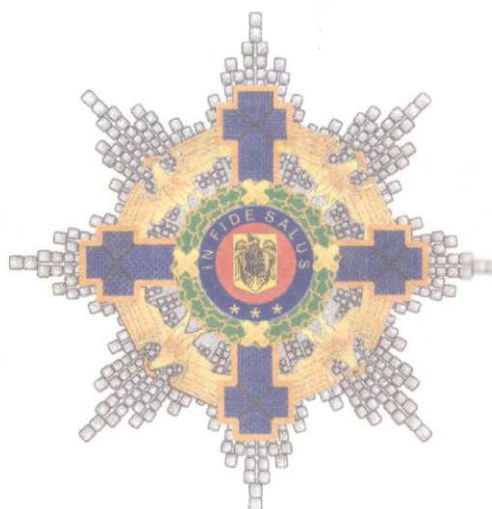
Placa Mare ofițer
Civili

Steaua României

MARE CRUCE
Placa Civili

PENTRU MERIT

Cavaler

Civili

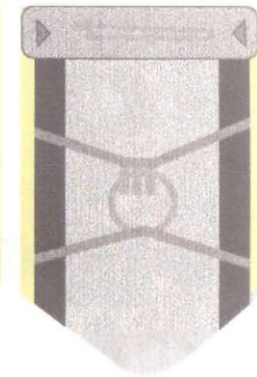

AVERS REVERS

Ofițer

Război

AVERS REVERS

Comandor

Civili

AVERS REVERS

Placa Mare ofițer
Civili

